

z dnia 10. Czerwca 1861.

Historia fundacyi kościołów i klasztorów lwowskich.

Przez

Franciszka Waligórskiego.

Do historii klasztorów karmelitańskich.

(Ob. Rozmaitości z roku 1858, NN. 34, 35, 36, — i Rozmaitości z roku 1859 NN. 19, 20, 21, 22, 23 i 24.)

ROZDZIAŁ II.

Karmelitanki trzewickowe.

O klasztorze PP. Karmelitanek trzewickowych we Lwowie nie wiele możemy opowiedzieć, nieznalesiliśmy bowiem w archiwach klasztoru karmelitańskiego prócz kilku potocznych wzmianek zadanych dokumentów, z których możnaby ułożyć kronikę tego klasztoru.

Nawet co do daty założenia jego niezgadają się kronikarze miasta Lwowa. Zubrzycki podaje wiadomość o fundacyi pierwotnego klasztoru PP. Karmelitanek trzewickowych we Lwowie pod rokiem 1637, X. Chodyniecki zaś pod rokiem 1638; ale mylą się obadwa. Wspomnieliśmy bowiem w kronice klasztoru XX. Karmelitów trzewickowych pod rokiem 1635, że prowincyał Golankowicz wizytując klasztor lwowski OO. Karmelitów trzewickowych, zakazał zakonnikom chodzić do klasztoru PP. Karmelitanek trzewickowych, wyjąwszy razem z ich spowiednikiem. Z tego można wnosić, że pierwotna fundacya PP. Karmelitanek trzewickowych nastąpiła jeżeli nie pierwiej to przynajmniej w ciągu roku 1635, i tę datę musimy przyjąć za najpewniejszą.

Co do dalszych szczegółów fundacyi i historii tego klasztoru żeńskiego, musimy trzymać się wyłącznie relacyi X. Chodynieckiego, dla zupełnego braku źródeł autentycznych; kronika bowiem OO. Karmelitów zawiera tylko kilka pobieżnych szczegółów w tym względzie, które przytoczymy także w porządku chronologicznym.

Otoż X. Chodyniecki opowiada z jakiegoś rękopisma, którego jednak nieznalesiliśmy w archiwum klasztoru OO. Karmelitów trzewickowych, że pierwotnym fundatorem klasztoru PP. Karmelitanek trzewickowych we Lwowie był Kasper Wielzyński, Łowczy ziemi lwowskiej.

Klasztor ten równie jak i kościółek były drewniane i znajdowały się na przedmieściu halickim, naprzeciw pierwotnego kościoła OO. Karmelitów trzewickowych, jak świadczy kronika klasztoru.

Niedługo jednak potrwiała ta fundacya, chociaż niewiadomo z jakiej przyczyny. Nieznalesiliśmy żadnego śladu, czy klasztor zgorzał, czy też zniszczyła go ręka napaśców; to jednak pewna, że padł ofiarą zniszczenia, bo pod rokiem 1659 znajduje się w kronice klasztornej OO. Karmelitów wzmianka, że Król Jan Kazimierz wydał w tym roku konsens na powtórne zbudowanie klasztoru PP. Karmelitanek trzewickowych.

To odbudowanie musiało nastąpić w tem samym miejscu gdzie była pierwotna fundacya, i klasztor musiał być również drewniany, jak pierwszy, gdyż pod rokiem 1671 opowiada wspomniona kronika dalej, że PP. Karmelitanki trzewickowe znalazły w tym czasie nowego dobroczyńcę i fundatora w osobie Księcia Alexandra Janusza na Zaslawiu Ostrogińskiego, który ofiarował im swój pałac i grunt obszerny pod górą Szemberga (dziś zwaną Wronowskiego), na zbudowanie nowego klasztoru z cegły i kamienia, jak również, że tego samego roku potwierdził Król Michał Korybut Wiśniowiecki tę darowiznę.

Wszakże dopiero w roku 1677 stanął na tem miejscu nowy murywany klasztor i kościół pod wezwaniem Ś. Agnieszki, i PP. Karmelitanki przeniosły się do tej nowej i trwalszej siedziby za pozwoleniem prowincyała OO. Karmelitów trzewickowych, X. Szablowskiego i administratora archydiecezyi X. Adama Piaskowskiego.

W rok potem t. j. r. 1678 powiększył tę fundacyę nowemi gruntami Książę Korybut Wiśniowiecki, wojewoda bełzki i hetman koronny.

Ten klasztor i kościół zbudowany w kształcie okrągłym, przetrwał już aż do przejścia Galicyi pod rząd austriacki. Aliści w ro-

ku 1782 spotkał go podobny los, jak wiele innych klasztorów lwowskich, został zniszczony i użyty z początku na seminaryum jeneralne dla Alumnów obrządku łacińskiego; ale w późniejszych latach, gdy zniszczony klasztor PP. Karmelitanek bosych, przeznaczono na seminaryum obrządku łacińskiego, gdzie podziśdzień istnieje, umieszczony został w klasztorze PP. Karmelitanek trzewickowych magazyn żywności i innych potrzeb wojskowych. W r. 1812 jednak zgorzał ten magazyn, i ruiny jego zwane dotąd spalonym magazynem stały przez kilka lat pustką, aż w końcu zakupił je Józef Maksymilian hrabia Ossoliński, zrestaurował wspaniale swoim nakładem i umieścił w tym gmachu bogaty księgozbiór z galerią obrazów i gabinetem różnych osobliwości krajowych, któryto zakład rozwijając się coraz bardziej pod troskliwą opieką rządu, a osobliwie ostatniego Namiestnika Galicyi, Jego Excelencyi Agnora hrabi Gołuchowskiego stał się najpiękniejszą ozdobą i umysłową skarbnicą naszego kraju.

Tyle tylko szczegółów zdołaliśmy odszukać z historii klasztoru PP. Karmelitanek trzewickowych we Lwowie, i tem kończymy jego kronikę, zostawiając biografie znakomitszych zakonnic do zapowiedzianego na koniec rozdziału.

ROZDZIAŁ III.

Karmelici bosci.

Podobny brak źródeł autentycznych, jak u PP. Karmelitanek trzewickowych, zachodzi także co do historii klasztoru OO. Karmelitów bosych we Lwowie. Rozdzieliwszy się po zniszczeniu swego klasztoru w tem mieście po innych klasztorach tak w Galicyi jak i w sąsiedniej Polsce, zabrali z sobą swoje archiwum i niepozostał po nich żaden ślad, prócz zabudowań klasztornych i kościoła murywanego, które należą dziś do OO. Karmelitów trzewickowych.

Zmuszeni jesteśmy przeto, prócz kilku szczegółów historycznych znalezionych u kronikarzy lwowskich ograniczyć się w opowiadaniu historii fundacyi tego klasztoru na krótkiej wzmiance, jaka się znajduje w kronice klasztornej XX. Karmelitów trzewickowych.

Już sam rok fundacyi tego zakonu we Lwowie niejest z pewnością oznaczony. Nestor kronikarzy lwowskich, konusz Zimorowicz opowiada pod rokiem 1614, że przybyli do Lwowa OO. Karmelici bosci z polecenia Jana a Jezu Marya jenerała zakonu, i że przyjęci uprzejmie od urzędu miejskiego i stanów miasta w ogrodzie owocowym Saborkowskich pod bramą zachodnią*), mały kościółek drewniany wystawili, w którym O. Makary najpierwsze nabożeństwo odprawiał.

Za powagą Zimorowicza poszedł widocznie Xiądz Chodyniecki, gdyż pisze także, że klasztor OO. Karmelitów bosych we Lwowie fundował Jan Łahodowski, kasztelan wołyński r. 1614 na przedmieściu krakowskim. Przeciwnie zaś utrzymuje Zubrzycki, że fundacya ta nastąpiła o cztery lat później, gdyż przytacza pod rokiem 1618 w swojej kronice miasta Lwowa następującą wzmiankę:

„1618. — W tym roku fundowany klasztor Karmelitów bosych; pobożni ci Ojcowie uzyskali najprzód na pokorne prośby i wstawienie się za nimi plac na kościół i klasztor od władz miejskich. Pozwolono im później i cegelną na gruncie miejskim założyć, ażeby cegły jedynie na użytek wymurowania klasztoru i kościoła robić mogli. Lecz jak te dobrodziejstwa osiągnęli, miało miasto z nimi wiele nieprzyjemnych zatargów. Jak Karmelici trzewickowi zawsze się skromnie i spokojnie zachowywali, tak przeciwnie bosci burzliwymi i niespokojnymi byli i t. d.“ (D. c. n.)

*) W okolicy, gdzie dziś znajduje się teatr hr. Skarbka.

Obrót handlu krajowego.

Przywóz i wywóz towarów w roku 1860 w wschodnich obwodach Galicyi.

(Obacz Numer 6, 7, 20 i 21 Dodatku osobnego.)

Artykuły przywozu i wywozu, waga na funty	W Lipcu				W Sierpniu				W Wrześniu			
	Przywóz		Wywóz		Przywóz		Wywóz		Przywóz		Wywóz	
	Galicya	Bukowi.	Galicya	Bukowi.	Galicya	Bukowi.	Galicya	Bukowi.	Galicya	Bukowi.	Galicya	Bukowi.
Kakao surowe	1123	—	—	—	111	6	—	—	372	55	—	—
„ tarte	46	—	—	—	52	—	—	—	26	—	—	—
Kawa surowa	43114	6419	—	900	37984	5437	—	—	38672	6676	—	—
„ podrabiana	42	—	—	—	34	—	—	600	28	—	—	150
„ palona	6	4	—	—	2	—	—	—	5	—	—	—
Korzenie pospolite	2794	463	—	—	3689	462	—	—	4385	253	—	—
„ przednie	617	162	—	—	1086	115	—	—	626	63	—	—
Sago	—	—	—	—	—	10	—	—	—	—	—	—
Owoce południowe przednie	8714	1281	—	—	9058	118	—	—	8697	783	—	—
„ średnie	5449	1295	—	—	5532	924	—	—	7863	1191	—	170
„ pospolite	1541	688	—	—	1199	878	—	—	522	1507	—	—
Herbata	32349	194	—	—	26496	24	—	—	18697	108	—	—
Cukier rafinowany	1511	292	30167	35977	547	41	21244	78565	768	141	—	3953
Syropy	218	—	—	—	17	—	—	—	—	—	—	—
Tytoń surowy	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	20
Tabaka	18	128	—	4	21	154	—	—	9	79	—	—
Rośliny ogrodowe świeże	—	—	3200	2100	9	2510	1500	—	74	9128	29	590
„ zaprawne	28	—	6000	640	—	—	—	—	—	122	—	35
Owoce świeże	—	300	137390	—	—	1500	177540	—	—	13270	78840	—
„ zaprawne	—	2	—	3360	—	—	—	—	—	61	—	—
Orzechy włoskie i laskowe	—	28	—	—	228	62	—	—	—	120	—	—
Pszenica	36193	315	29970	—	2520	46657	23650	—	22430	30758	39510	—
Zyto, hreczka, proso	107941	364950	13900	—	56480	39960	44670	—	43120	321760	39180	—
Kukurudza	—	2299608	—	11460	—	1156711	—	5670	—	1432539	—	1960
Groch, bób, soczewica	—	7	24700	7940	—	133	—	1806	15	1100	—	—
Jęczmień i słód	23720	33514	14200	420	4470	54570	28790	—	6650	103408	42070	—
Owies	116830	3850	136700	—	16850	5725	84550	—	1000	54	125750	—
Ryz trzebiony	7470	3337	—	—	6220	5603	—	—	3690	1524	—	—
Maka	1032	249	159600	610	576	764	237780	4484	1160	1517	307630	296
Mieliwo wszelkie	113	51	800	1000	2	—	1800	800	3	69	1000	6920
Chmiel	—	—	72	1559	—	—	—	976	—	—	398	—
Nasiona olejne	114	—	—	—	92	—	—	—	15280	15	—	—
Koniecz	—	—	208	—	—	—	—	—	6	—	600	37
Nasionka	26010	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Anyż i kmień	—	—	—	—	40766	—	—	—	11474	—	—	—
Inne tej kategorii	—	—	—	—	—	157	—	111	—	—	—	—
Ryby świeże i raki	—	—	—	—	—	—	—	—	—	131	—	—
Słedzie solone	1789	90	—	—	580	18	—	—	5832	2057	—	—
Płóć zasuszona	—	18441	—	—	659	49605	—	—	14535	42107	—	—
Ryby zaprawne	479	1254	—	—	163	146	—	—	483	24	—	—
Muszele, ostrygi	—	—	—	—	—	450	—	—	—	—	—	—

(D. c. n.)

Kołomyja R. 1570.

Opis dochodów i pożytków Starostwa i Miasta sporządzony przez Lustratorów r. 1570.

Capitaneatus Colomiensis. Miasto Kołomyja.

Mieszczanie Kołomyscy za starodawną osadą swą wedle przywileju swego y z domow y z ogrodow żadnego czynszu niedają okrom Przedmieszczan ktorzy zasiedli na błoniu mieszczkim, ktorych jest na ulicy którą zowią Lelowa trzydzieści pięć. Z nich każdy daie czynszu per grossos duodecem, facit fl. 14.

Na drugiej ulicy którą zowią Sniatyńską jest domow dziesięć, z każdego płacą per grossos duodecem. Facit . fl. 4.

Na trzeciej ulicy którą zowią Zarynek jest domow dwanaście, z każdego płacą per grossos duodecem, facit fl. 4 gr. 24.

Jest też tam ieden człowiek ktorzy trzyma plac iuris caduci Regij, z którego płaci fl. 1.

Tamże wdowa iedna płaci Iwankowa daie z domu na każdy rok gr. 15.

Łanow na mieszczkim gruncie pomiernych jest sto, z ktorych łanow Woyt dziedziczny trzyma cztery, Pleban łan ieden, Szpital łan ieden, Klusstor łan ieden, Młynarz łan ieden, z ktorych żaden czynsz nieidzie. Zostanie łanow dziewięćdziesiąt dwa, z ktorych Mieszczanie daią czynszu per grossos viginti sex. Uczyni to florenos septuaginta novem, grossos viginti duos, z czego Woyt bierze wedle przywileju swego szosty grosz; a tak pro interesse ilius detracta sexta parte na Woyta florenos tredecem, grossos octo, denarios duodecem, przydzie na stronę Starostcine florenos 66. 13. 6.

Kuśnierzow wszystkich na ten czas jest siedm, Krawcow sześć, Bednarzow sześć; Slosarzow, Kowalów, Rymarzow, Siodlarzow y inszych Rzemieślnikow dwanaście. Ci wszyscy iednako płacą czynsz: każdy z nich per grossos octo. Facit florenos octo, grossos octo. Zraziwszy na Woyta trzeci grosz iuż nie szosty, przydzie na Starostę florenos 5. 15. 6.

Jatek szewczych jest dwanaście. Z każdej płacą per grossos quinquedecem. Z czego też Woyt bierze trzeci grosz. Zraziwszy na Woyta, przydzie Starostcie florenos 4.

Poiemsczynny Mieszczanie daią annuatim florenos sexdecem, z czego też Woyt bierze trzeci grosz. Wydzielwszy iego część przydzie Starostcie fl. 10. 20.

Garnarczow dziesięć, daie każdy z nich per grossos quinquedecem, z czego Woyt niebierze grosza przeto że przedtym garncze dawali do Zamku. Ale ich teraz na czynszu postanowiono. Facit fl. 5.

Rzeźniczych iatek jest ośm, z ktorych daią łoiu surowego po pięć kamion, z czego też Woyt bierze trzeci kamion. Każdy kamień per grossos viginti quatuor. Wydzielwszy Woyta na jego stronę, przydzie na Starostę fl. 21. 10.

Ciż Rzeźnicy sami dobrowolnie extra antiquum usum et quottanis postampili Starostcie łoiu kamieni ośm, z czego Woyt niebierze nic. Każdy per grossos viginti quatuor, facit fl. 6. 12.

(D. n.)